

ХРОНІКА

РУФІНА ПЕТРІВНА ВІНОГРАДОВА

До 80-річчя від дня народження

13 листопада 2013 р. виповнилося 80 років лауреатові Державної премії України в галузі науки і техніки, доктору біологічних наук, професору Руфіні Петрівні ВІНОГРАДОВІЙ – найулюбленішому викладачеві студентів багатьох поколінь кафедри біохімії Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Більша частина творчого життя Руфіни Петрівни пов'язана з біологічним факультетом КНУ, який вона закінчила в 1956 році і одержала призначення на посаду асистента кафедри біохімії.

Після захисту кандидатської дисертації в 1964 р., виконаної під керівництвом видатного українського вченого-біохіміка Давида Лазаровича Фердмана, вона обіймає посади спочатку старшого викладача, потім – доцента, а з 1986 р., після захисту докторської дисертації – професора кафедри біохімії. Впродовж 44 років роботи в університеті Р. П. Виноградова викладала нормативний курс із біохімії, запровадила і читала такі спецкурси як «Фізико-хімічні методи в біохімії», «Молекулярні основи дії ферментів», «Білки», а також проводила спецпрактикуми з цих дисциплін. Руфіною Петрівною було розроблено численні навчальні програми, наочні і навчально-методичні посібники, опубліковано 15 підручників і практикумів (особисто і в співавторстві). Серед них: «Молекулярные основы действия ферментов» (К.: Вища школа, 1978 р.); навчально-методичний комплекс «Біохімія» (К.: Вища школа, 1988 р.), до складу якого одночасно входять підручник, практикум із нормативного курсу та збірник задач і вправ; а також «Біоорганічна хімія» (К.: Вища школа, 1992 р.) і підручник «Біохімія» (К.: Либідь,

1995 р.), якими користуються студенти-біологи не тільки Київського університету, але й багатьох вищих навчальних закладів України. За останній підручник «Біохімія» вона разом зі співавторами була відзначена Державною премією України в галузі науки і техніки (1998 р.).

Наукова діяльність проф. Р. П. Виноградової під час роботи в університеті була пов'язана з дослідженнями в галузі фундаментальної та радіаційної біохімії, а також молекулярної біології. Виключно важливими є її дослідження з вивчення впли-

ву високих і низьких доз іонізуючої радіації на регуляторний апарат біосинтезу білка та на структурно-функціональні особливості будови хроматину лімфоцитів крові, що відкрило нові підходи для розроблення нових препаратів-радіопротекторів.

За час роботи в університеті нею опубліковано близько 150 експериментальних робіт, вона неодноразово брала участь у наукових з'їздах і конференціях із біохімії та радіобіології, які проводилися в нашій країні і за її межами, згуртувала навколо себе молодих і талановитих науковців, які і наразі гідно представляють розпочатий нею науковий напрям, створила наукову школу. Під керівництвом Руфіни Петрівни виконано і захищено 6 кандидатських дисертацій та понад 450! дипломних та курсових робіт.

У 2000 р. в творчій діяльності Руфіни Петрівни відбулися корінні зміни: вона переходить на роботу до Інституту біохімії ім. О. В. Палладіна, де спочатку займається організацією кафедри біотехнології як філії кафедри біохімії КНУ і одночасно викладацькою

роботою. Пізніше вона активно включається в роботу відділу науково-технічної інформації (на посаді вже провідного наукового співробітника), де стає відповідальним і абсолютно незамінним виконавцем наукової теми цього відділу, присвяченої дослідженню формування і становлення наукових шкіл в Інституті біохімії ім. О. В. Палладіна з часу його створення, тобто з 1925 р. Таким чином, Руфіна Петрівна стає історіографом вітчизняної біохімії. І тут на думку приходять справедливі вислів про «людину талановиту в усьому». Адже за 13 років роботи в академічному інституті у Руфіни Петрівни опубліковано вже понад 60! наукових статей з питань історії біохімії.

Важко уявити собі життя Руфіни Петрівни без її активної громадської діяльності, без її постійної потреби комусь допомагати, кимось опікуватися.

У 1967–1970 рр. вона обиралася депутатом Радянської районної ради депутатів трудящих м. Києва, багато років була вченим секретарем науково-методичної ради з біології Міністерства освіти України, незмінним куратором академічних груп та членом державної екзаменаційної комісії на біологічному факультеті, членом спеціалізованих вчених рад із присудження наукових ступенів докторів та кандидатів наук. Останні роки Руфіна Петрівна активно працює в спеціалізованій раді із захисту дисертацій з біохімії та біотехнології в Інституті біохімії ім. О. В. Палладіна НАН України.

Безперечно необхідно відзначити також надзвичайно плідну і корисну роботу Руфіни Петрівни як автора та рецензента «Українського біохімічного журналу» та її неабиякі

організаторські здібності, які яскраво проявилися під час підготовки і проведення VIII та IX з'їздів Українського біохімічного товариства (2002 та 2006 рр. відповідно).

Високу педагогічну майстерність і наукові досягнення Руфіни Петрівни було неодноразово відзначено почесними грамотами Київського національного університету, Мінвузу СРСР та України, а в 1988 р. Руфіну Петрівну нагороджено дипломом переможця конкурсу на кращого викладача Київського університету. Високий професіоналізм та активна життєва позиція не залишилися поза увагою держави: вона нагороджена медалями «За доблестный труд в ознаменование 100-летия со дня рождения В. И. Ленина» (1970 р.), «1500-летия Києва» і «За достигнутые успехи в развитии народного хозяйства СССР» (1985 р.).

Руфіна Петрівна – надзвичайно скромна, чуйна і працьовита людина – все своє трудове життя присвятила підготовці висококваліфікованих молодих спеціалістів у найважливіших галузях біологічної науки – біохімії та молекулярної біології, за що здобула велику вдячність, повагу і любов до себе учнів, колег та друзів. Для них вона є взірцем високого професіоналізму, надзвичайної відданості улюбленій справі та сумлінного виконання обов'язків. Вона з великим тактом і терпінням допомагає всім, хто до неї звертається за порадою або консультацією, що для неї є настільки природним, як дихати. Свої знання, тепло і частину свого великого Серця вона щедро віддає і своїй улюбленій доньці Катерині – талановитому фахівцю в галузі біохімії, онуку Олександру – біотехнологу за освітою та двом правнукам.

Вельмишановна і дорога наша Руфіно Петрівно!

Щиро вітаємо Вас зі славним ювілеєм і зичимо Вам міцного здоров'я, наснаги і успіхів у подальшій роботі, невичерпного тепла людських стосунків, вірних друзів, цікавих зустрічей з творчими особистостями, щасливої долі у Вашій оселі і в житті близьких людей!

Многая Вам літа!

*Колектив Інституту біохімії ім. О. В. Палладіна НАН України,
Українське біохімічне товариство,
Редакція «Українського біохімічного журналу»,
колеги, учні та друзі*